

ליקוטי מוהר"ן בפרשה – 201

פרשת 'נח' - ה'תשפ"ה / מאת הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

ספורי מעשיות מעשה י"ג יום ה' שלוש תיבות הן

שלוש תיבות בתורה - והציפויים שלהם / תיבת נח משה והאaron - והחילוק בציפוי / כיצד התיבה הכילה את כל סוגי הבהמות החיות והעופות / התיבה היתה בחינת 'מעט המחזיק את המרובה' / התיבה היא בחינת 'בית ה' ולכן יש בה כח 'מעט מחזיק הרבה' / מקום ארון אינו מהמיתה / הבעטלר בעל החטוטרת / המעשה באילן שאין לו מקום כלל / מעט מחזיק את המרובה - סוף המקום - למעלה מהמקום / המלאכים התקנאו במשה ורצו להזיקו / כיצד האחיזה בכסא הכבוד מצילה מהמלאכים / מי שאוחז בכסא הכבוד הוא בחינת 'מקומו של עולם' / המקום נמצא אצל הקב"ה / מדוע כסא הכבוד הוא בחינת מקומו של עולם' / הצדיק השלם שהוא בבחינת משה זוכה להיות 'מקומו של עולם' / האור הגנוז של משה בא עמו לתיבה / תיבתו של משה רבינו היא בחינת 'סוף המקום' / סיכום ג' הדרגות בג' התיבות / תחילת הכל היה הצמצום שהוא בחינת שם אלהי"ם / למה היתה צריכה הבדלה בין אור לחושך / שני סוגי 'אור' / מהו הנר הדלוק על ראש העובר / אור הגנוז זה בחינת 'רוח הקודש' הצפונה בתורה / הניסים שהיו במכת חושך במצרים / האור שהאיר לישראל במכת חושך היה 'אור הגנוז' / מה גרם את החן של ישראל בעיני מצרים / 'חושך הגנוז' / מה זה 'בורא חושך' / ביאור ההבדלה בין האור להחושך בששת ימי בראשית / כח ההיולי הוא באצילות / רמז אותיות הנג"ש שבסביבון / 'בראשית מאמר סתום' - הכל סתום ב'היולי' - עולם האצילות / עולם הבריאה - בורא חושך שהוא הצמצום / חושך הגנוז קדם לאור הגנוז / אור הגנוז - עולם היצירה / ג' התיבות וחילוק הציפויים שלהם / העולם לא ראו להשתמש בזהב - הזהב מעל העולם / תיבת משה - ממוצע מחבר להוביל ולפתח / למה היה צריך מבול, ולא כולם ברגע אחד / המבול היה בחינת מקוה לעולם / בארץ ישראל לא ירד מבול / קדושה-טומאה-טהרה

השיעור לרפואה שלימה של שרון בן נעמי נעמי אל נא רפא נא לו

שלוש תיבות בתורה - והציפויים שלהם

א. נח נצטווה ע"י הקב"ה לבנות תיבה. וכתוב (בראשית ו, ט): "וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מְאוֹת אַרְבָּע הַתְּבָה, חָמֵשִׁים אַמָּה רָחְבָּהּ, וְשֵׁשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ". מידות התיבה היו: 300 אמות אמה אורך (כ-150 מטר) 50 אמה רוחב ו-50 אמה גובה (כ-25 מטר). ועוד כתוב (שם, יד): "עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי גִפְרִית קְנִים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתְּבָה וְכִפְרָתָהּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ כַּכֹּפֶר". נח נצטווה לצפות את התיבה מבפנים ומבחוץ בכופר - כופר זה זפת שחור.

הרמ"ק - רבי משה קורדובירו שהיה גדול הדור לפני האר"י, שכתב פירוש גדול הכי גדול על הזוהר הקדוש בשם 'אור יקר'. אומר בפרשתנו, שמצינו בתורה שלוש סוגי תיבות. תיבה א' - תיבת נח. תיבה ב' - תיבת משה רבינו, כמו שכתוב (שמות ב, ג) "וַתִּקַּח לוֹ תֵבַת גֹּמֵא וַתַּחְמְרָהּ בַּחֲמֵר וּבַזָּפֶת, וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת הַיָּלֶד... בַּסּוּף עַל שֵׁפֶת הַיָּאֵר". את התיבה של משה ציפו בזפת ובחמר, פירש"י: "זפת מבחוץ, וטיט (חמר) מבפנים, כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע". תיבה ג' - זה ארון הברית. כתוב בפ' תרומה (שמות כה, י) "וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים, פִּירֹשׁ רֹשׁוֹ: כַּמִּין אַרְוֹנֹת שְׁעוּשִׁים בְּלֹא רַגְלִים, עֲשׂוּיִים כַּמִּין אַרְגוֹ (תיבה) יוֹשֵׁב עַל שׁוּלְיוֹ". צורת הארון היתה כמין תיבה. וכתוב (שם יא): "וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב וּמִחוּץ תִּצְפְּנֶנּוּ".

תיבת נח משה והאaron - והחילוק בציפוי

ב. נמצא, שיש לנו בתורה ג' תיבות: א. תיבת נח שהיתה מצופה מבית ומבחוץ בזפת. ב. התיבה של משה היתה מצופה מבחוץ זפת ומבפנים חמר אדום. ג. והתיבה הגבוהה ביותר היא ארון הברית, שהיה מצופה מבית ומבחוץ בזהב טהור. והרמ"ק מבאר קשר קבלי בין אלו התיבות, וננסה גם למצוא קשר לפי תורת החסידות, והקשר יהיה גם בענין חילוק הציפויים של התיבות.

כיצד התיבה הכילה את כל סוגי הבהמות החיות והעופות

ג. כתוב בפסוק (בראשית ו, יט) "וּמִכָּל הַחַי מִכָּל בֶּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תְּבִיאָה אֶל הַתְּבָה לְהַחֲיִת אִתָּךְ זָכָר וּנְקֵבָה יְחִידוֹ". כותב הרמב"ן בפרשה,

שאם נתבונן בכל מה שנכנס בתיבה, נבין שאין בה שום אפשרות להכיל את הכל על פי הטבע, שהרי כתוב (שם): "תַּחֲתִים שְׁנַיִם וְשֵׁשִׁים תַּעֲשֶׂה" מפרש רש"י: שבתובה היו שלושה מדורים (קומות), קומה עליונה לנח ובניו, קומה אמצעית למדור (לבהמות ולחיות וכו') הקומה התחתונה ליובלים. יוצא שהקומה העליונה שבה היו נח אשתו ובניו היתה הכי מרווחת, שמונה אנשים חיים באולם גדול של התיבה, לעומת זאת בקומה האמצעית שבה היו החיות והבהמות - שם היה צפוף במיוחד, היו שם בהמות וחיות ועופות מכל הסוגים, ומכולם - שניים זכר ונקבה, והיו שם חיות גדולות כמו פילים, קרנפים, גירפות, ראמים, וכו', וכל אלו נכנסו במדור האמצעי של התיבה.

ובפרט בעופות שיש המון מינים וסוגים, כמו שכתוב בגמרא חולין (דף סג): שיש 100 מינים של עופות וכולן בשם 'איה', וזה רק בעוף אחד טמא שיש לו 100 מינים, ועוד יש הרבה מינים בכל העופות הטמאים. ובעופות הטהורים אומרת שם הגמרא שהם מרובים עוד יותר. שהרי התורה מנתה רק את 24 סוגי עופות הטמאים - שהם ראשי המינים בעופות הטמאים, ומהם נחלקים כל סוגי העופות הטמאים שיש בעולם, אבל את העופות הטהורים התורה לא מנתה, כי התורה מונה את המועט, ובעופות יש יותר טהורים מאשר טמאים. ואם כן יוצא, שיש כל כך הרבה סוגי עופות טמאים, ויש עוד הרבה יותר עופות טהורים, מלבד כל החיות והבהמות, כל זה נכנס במדור האמצעי של התיבה.

התיבה היתה בחינת 'מעט המחזיק את המרובה'

ד. ועוד היה צריך להכניס אוכל לתיבה שיספיק למשך שנה שלמה. יוצא, שעל פי הטבע לא יתכן שהתיבה תכיל את כל מה שהכניסו בתוכה. ולכן אומר הרמב"ן שהתיבה היא בבחינת: 'מעט המחזיק את המרובה'. וראיתי בעלון שבילי פינחס (תשפ"ד) לבאר מאיפה היה לתיבה את הכח להיות בבחינת 'מעט המחזיק את המרובה'? על פי המדרש (בראשית רבה כו, ב): "כְּתִיב (תהלים צב, יד): "שְׁתוּלִים בְּבֵית ה' בְּחִצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יִפְרִיחוּ", "שְׁתוּלִים בְּבֵית ה' - זֶה נֹחַ שִׁשְׁתָּלוּ הַקַּב"ה בְּתֵבָה", ע"כ. יוצא לפי דברי המדרש, שהתיבה היא נקראת 'בית ה'.

התיבה היא בחינת 'בית ה' ולכן יש בה כח 'מעט מחזיק הרבה'

ה. כעת לפי זה נוכל להבין את דברי הרמב"ן, כתוב במשנה (אבות ה, ה) "עֲשֶׂרָה נְסִים נַעֲשׂוּ לְאַבְרָהָם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְכוּ", ואחד מהם: "עוֹמְדִים צְפוּפִים וּמְשִׁתְּחִים רְחוּסִים". כלומר, שבית השם שזה בית המקדש היו בו ניסים שהם בבחינת: 'מעט המחזיק את המרובה'. ולפי זה מבוארים היטב דברי הרמב"ן, שאומר שהתיבה היה בה כח של 'מעט המחזיק את המרובה', בכח שהיה בה בחינת 'בית ה' שזה בית המקדש שהיה שם הכח של 'מעט המחזיק את המרובה'.

מקום ארון אינו מהמיתה

ו. והביאור הנפלא הזה נותן לנו מפתח להבין את דברי הרמ"ק שמקשר בין ג' התיבות - תיבת נח תיבת משה לבין תיבת ארון הברית, ובאופן שנבאר היכן היו בכל התיבות האלו בחינת 'מעט המחזיק את המרובה'. דהנה למדנו בדף היומי (בבא בתרא צט. וכן מובא ביומא כא): ושם כתוב: "שמקום הארון אינו מן המידה". כלומר, ארון הברית לא היה תופס מקום בקודש הקדשים. אומרת הגמרא

הוא כבר לא נקרא 'מקום', והוא מעביר ומחבר בין בחינת 'מעט המחזיק את המרובה', לבחינה 'למעלה מהמקום'.

המלאכים התקנאו במשה ורצו להזיקו

י. ואחרי שהבנו את הסוד הזה, נוכל להבין את בחינת התיבה של משה. הרי משה רבינו זכה לעלות לשמים. אומרת הגמרא בשבת (דף פח): כשמשח רבינו עלה למרום מלאכי השרת רצו לשרוף אותו. ולמה? מסביר רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה א' תניינא) שמלאכי השרת מקנאים מאוד בכך שיש לו ממשלה עליהם, ולכן המלאכים נתקנאו במשה מאוד שבא לקחת מהם את התורה, שהיא מושלת עליהם. ואמר להקב"ה: 'מתירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם'. אמר לו: 'אחוזי בכסא כבודי וחזור להן תשובה, שנאמר (איוב כו, ט) "מֵאֲחֻז פָּנֵי כֶּסֶף פָּרֵשׁ עָלָיו עֲנָנוּ", ואמר ר' נחום: מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו, ע"כ. הקב"ה אומר למשה: 'על ידי שתאחוז בכסא הכבוד שלי, לא יהיה למלאכים כח להזיק לך'.

כיצד האחיזה בכסא הכבוד מצילה מהמלאכים

יא. רק שיש להבין מהי העצה בזה שיאחוז בכסא הכבוד. ונראה על פי מה שמובא בתיקוני זוהר (תיקון ו' דף כג): ששכא הכבוד הוא בחינת עולם הבריאה, הבעיה שיש למלאכים עם בני האדם יש להם ממשלה עליהם, כי בני אדם הם מעולם העשייה, והמלאכים הם מעולם היצירה שמעליו, וא"כ הם לא מוכנים שאדם מעולם העשייה ימשול בהם, כי הם שייכים לעולם היצירה שהוא יותר גבוה (כמובא באר"ז"ל שמלאכים חצויים מעולם היצירה). אבל אם משה יאחוז בכסא הכבוד ששם שורשי נשמות ישראל, ששם זה עולם הבריאה, אין בעיה שאדם מעולם הבריאה מושל בהם.

מי שאוחז בכסא הכבוד הוא בחינת 'מקומו של עולם'

יב. רבינו אומר (בלקוטי מוהר"ן תניינא א' אות י"ד), וז"ל: ומי שאוחז בבחינת 'כסא הכבוד', בבחינת 'שְׂרָשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת', הוא גם בן בחינת 'מקומו של עולם', בבחינת (שמואל א' ב, ח) "וְכִסֵּא כְבוֹד יִנְחִילֶם, פִּי לֹה מְצוּקֵי אֶרֶץ וַיִּשֶׁת עֲלֵיהֶם תִּבְלָל". דהינו על ידי בחינת כסא הכבוד – שְׂרָשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת, על ידי זה הוא 'מקומו של עולם', בחינת "וַיִּשֶׁת עֲלֵיהֶם תִּבְלָל", ועל כן הוא יכול לעשות 'ראש השנה', עכ"ל. וזה היה בחינת משה רבינו, שהרי משה רבינו אחוז בכסא הכבוד כמפורש בגמ' בשבת הנ"ל שאמר לו הקב"ה אחוז בכסא כבודי, וגם היו כלולים בו כל שורשי נשמות ישראל, שהרי נשמתו היתה כלולה מששים רבוא נשמות ישראל.

המקום נמצא אצל הקב"ה

יג. רבינו אומר שם: שהרי כדי לדון אדם צריך להיות במקומו, כמובא (אבות ב, ד): "הֲלֵל אֹמֵר... וְאֵל תִּדְּוֶן אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתִּגְיַע לְמִקוּמוֹ", ומי יכול להגיע למקום של האדם? הקב"ה, ולכן הקב"ה יכול לדון אותנו. וזהו שכתוב (שמות לג, כא): "וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי וְגו'" – הקב"ה אומר: "הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי" – המקום נמצא איתי, אני מקומו של העולם, ואין העולם מקומי.

בכל שנה בליל הסדר, כשהיינו מגיעים בהגדה של פסח למילים: "בְּרוּךְ הַמְּקוֹם בְּרוּךְ הוּא", אבא שלי היה אומר דרשה נפלאה של האר"י ז"ל, ששם הווי"ה זה בגימטריא 'מקום'. כי אם ניקח את שם הווי"ה, ונכפיל כל אות בעצמה. אות י' כפול י' = 100, אות ה' כפול

שהגודל של קודש הקודשים היה 20 אמה על 20 אמה (10 מטר על 10 מטר) וארון הברית הונח בקודש הקדשים. מידות הארון עצמו היו – אורך: אמתיים וחצי, רוחב: אמה וחצי, גובה: אמה וחצי (X0.75X0.75X1.5 מטר) ויוצא, שאם הארון עומד שם ותופס מקום, אז אם נמדוד מקצה הארון עד הדופן צריך להיות פחות מ-20 אמה, אבל הנס הגדול היה, שהארון לא תפס מקום, ומכל צד שהיו מודדים מקצה הארון עד הדופן של קודש הקדשים – היה נשאר 20 אמה (10 מטר), וכן מכל הצדדים, כאילו לא היה ארון, כי באמת הארון לא היה תופס שום מקום, וזהו 'מקום ארון אינו מן המידה'.

הבעטלר בעל החטוורת

ז. כשלמדתי את הגמרא הזו האיר לי מה שרבינו הקדוש מביא בסיפורי מעשיות מעשה י"ג 'משבעה בעטלר'ס', במעשה האחרון הזה רבינו דיבר על ההשגות הכי גבוהות שקיימות. וביום החמישי יש את הבעטלר עם החטוורת, חטוורת זה גיבנת. אמנם באמת יש לבעטלר הזה גב ישר מאוד, רק שהוא בבחינת מעל המקום. ושם רבינו מביא בדרך משל, איך הצדיקים השתבחו בכך שיש להם בחינת 'מעט המחזיק את המרובה'. והבעטלר הזה הוא רבינו בעצמו, השתבח בשבח של פי כמה וכמה, ואמר שבחינת 'מעט המחזיק את המרובה' שיש לי – הוא למעלה מזה לאין ערוך.

המעשה באילן שאין לו מקום כלל

ח. וסיפר להם, שיש אילן (עץ החיים), שכל הבהמות והחיות, וכל העופות והציפורים, וכל הבריאה כולה רוצים להיכנס ולהסתופף תחתיו. ל'עץ החיים' יש את הבחינה של למעלה מהמקום לגמרי, כי הוא לא תופס שום מקום, ולכן כל הבריאה כולה יכולה להיות תחתיו ולהסתופף בצילו. ואמר להם שהוא יכול לקחת אותם לשם, כי לי יש כזו בחינה עצומה של: 'מעט המחזיק את המרובה', שהוא סוף המקום לגמרי.

ובלשון רבינו: ואמרתי להם אני יכול להביא אתכם אל האילן. פי זה האילן אין לו מקום כלל, כי הוא למעלה מהמקום לגמרי, ובחינת 'מעט מחזיק את המרובה' – הוא עדין במקום, כי על כל פנים יש לו מקום מעט, רק שהוא 'מעט מחזיק את המרובה', אבל עדין יש לו מקום מעט על כל פנים. ובחינת 'מעט מחזיק את המרובה' שיש לי – הינו לבעל החטוורת, היא בחינת 'סוף המקום לגמרי', שמשם ולמעלה אין מקום כלל. על כן אני יכול לשא את כלכם אל האילן, שהוא למעלה מהמקום לגמרי. פי זה בעל החטוורת, הוא כמו בחינת ממצע בין המקום ובין למעלה מן המקום לגמרי. פי יש לו בחינה עליונה של בחינת 'מעט מחזיק את המרובה', שהיא בחינת סוף המקום ממש, שמשם והלאה אין נמצא תבת 'מקום' כלל. פי משם ולמעלה היא בחינת למעלה מן המקום לגמרי. ועל כן הוא יכול לשא אותם מתוך המקום לבחינת למעלה מן המקום, והבן.

מעט מחזיק את המרובה - סוף המקום - למעלה מהמקום

ט. למדנו מתוך הסיפורי מעשיות כאן, שיש ג' בחינות: יש בחינה של 'מעט שמחזיק את המרובה' – כמו תיבת נח, ויש בחינת 'למעלה מהמקום' שלא תופס מקום כלל, כמו עץ החיים (האילן הנ"ל) וארון הברית ('מקום ארון אינו מהמידה'). ויש בחינה אמצעית של הצדיק של 'סוף המקום לגמרי' (שיש לו מעט מהמקום כמו חוד סיכה, עד שפחות מזה

תיבתו של משה רבינו היא בחינת 'סוף המקום'

יז. בענין 'אור הגנוז' אומרת הגמרא בחגיגה (דף יב.) שבאור הגנוז אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו. אתה נמצא כאן וכל העולם כולו נגלה לפניך. ולכן מי שזוכה לאור הגנוז בשלמות – הוא 'מקומו של עולם', כיון שכל העולם נמצא אצלו, כי הוא רואה מסוף העולם ועד סופו. וזהו מה שביארנו שתיבת משה שהיה עם משה שם האור הגנוז וכנ"ל, היא בחינת 'מקומו של עולם', כלומר שכל העולם כולו כביכול נכלל בנקודה הקטנה הזו של תיבת משה, כי היא בחינת 'סוף המקום ממש', שממש והלאה אין שייך עוד תיבת מקום.

סיכום ג' הדרגות בג' התיבות

יח. נמצא, שיש לנו שלוש דרגות: דרגה א' – תיבת נח, שיש לה בחינת 'מעט המחזיק את המרובה'. דרגה ב' – תיבת משה רבינו, שכל העולם כולו כלול במשה רבינו, וזה בחינת 'סוף המקום', היינו שהצדיק בעל אור הגנוז צופה וכולל בראייתו את כל העולם כולו מתחילתו ועד סופו, ולכן מקומו נחשב 'מקומו של עולם'. דרגה ג' – תיבת ארון הברית בחינת למעלה מן המקום לגמרי, כי מקום הארון אינו מן המידה בכלל.

תחילת הכל היה הצמצום שהוא בחינת שם אלהי"ם

יט. קודם שנמשיך בענין ג' התיבות והציפויים שלהם, נעשה איזה השלמה על פרשת בראשית (שלא אמרנו שיעור) ונגיד דבר יקר בענין 'אור הגנוז', והאם יש גם בחינת 'חושך הגנוז' ומה היא בחינתו, ונגיד גם איזה דבר מר' לוי יצחק מברדיטשוב, שהיתה ההילולא שלו אתמול (יום ראשון כ"ה תשרי). ויש לנו את ההילולא של רבי לוי יצחק מברדיטשוב, ויום פטירתו חל בכ"ה בתשרי.

כתוב: "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", וקשה למה נזכר מיד בהתחלה רק שם אלהי"ם, ולא שם הוי"ה? והתשובה: על פי דברי האריז"ל שקודם הבריאה היה רק אור האין סוף ברוך הוא, ובתוך אור האין סוף שהוא בלתי בעל גבול, אי אפשר לברוא נבראים גשמיים, כי הם היפך האין סוף, והאין סוף הוא אין סופי ונמצא בכל מקום והוא היפך הגשמי ובעל גבול, ויבטל אותם חזרה אליו, ולכן היה צריך ליצמצום הקדוש, היינו שכביכול הקב"ה הסתיר והעלים את האור האין סוף ועשה 'חלל פנוי' כדי שיהיה אפשר לברוא נבראים באותו מקום של החלל. ועל זה מרמז שם אלהי"ם שהוא גבורה דין וצמצום, ולזה אמר הכתוב "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים" – תחילת הכל היה הצמצום שהוא בחינת שם אלהי"ם.

למה היתה צריכה הבדלה בין אור לחושך

כ. כתוב (שם, ד): "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר וְאֶת הַחֹשֶׁךְ" ויש כאן שאלה: למה הקב"ה נצרך להבדיל בין האור ובין החושך, הרי חושך הוא העדר האור, ואם יכבו את האור בחדר – יהיה חושך, אור וחושך זה לא דברים שיכולים להתערב יחד, זה לא קמח ומים שמערבבים ביחד, אלא או שיש אור או שיש חושך, ואיזה צורך יש לעשות הבדלה בין האור ובין החושך?

שני סוגי 'אור'

כא. והביאור בזה: יש שני סוגים של אור, יש את האור שאנחנו מכירים, אור השמש, אור מהחשמל, וזה אור שנברא רק ביום רביעי עם המאורות הגדולים. לעומת זאת האור שנברא ביום ראשון

ה' = 25, ועוד 25 של ה' אחרונה כפול ה' = ביחד 150. ונוסיף את אות ו' כפול ו' = 36, נקבל 186=100+50+36 הרי ששם הוי"ה עולה גימטריא 'מקום' – כי הקב"ה הוא מקומו של עולם.

מדוע כסא הכבוד הוא בחינת מקומו של עולם'

יד. אומר רבינו: כשהצדיק אוחז בשורשי נשמות ישראל, שחצובים מכסא הכבוד, וזוכה לבחינת 'יִכְסֵא כְבוֹד יִנְחַלֵּם כִּי לֵה' מִצְּקֵי אָרֶץ וַיֵּשֶׁת עֲלֵיהֶם תִּבְלָה', אזי גם הצדיק הוא בחינת 'מקומו של עולם'. רק שיש עדיין להבין מדוע 'כסא הכבוד הוא בחינת 'מקומו של עולם'? מובא בפרקי דר' אליעזר (פרק ג), וז"ל: הארץ מאי זה מקום נבראת? משלג שתחת כסא כבודו, לקח זרק על המים ונקפאו המים ונעשו עפר הארץ, שנאמר (איוב לו, ו) "כִּי לְשִׁלְגָא יֵאמַר הוּא אָרֶץ", ע"כ. כביכול הקב"ה זרק פירורים של שלג למטה, ומכל פירור נעשה עולם, מפירור אחד נעשה כדור הארץ, מעוד פירור נעשתה השמש, ונעשה צדק, ומאדים, ושביל החלב וכו' – כל העולמות והגלקסיות שקיימים נוצרו מהפירורים של השלג שתחת כסא הכבוד של הקב"ה. ומזה יש ללמוד שכסא הכבוד הוא כולל את הכל – והוא 'מקומו של עולם'.

הצדיק השלם שהוא בבחינת משה זוכה להיות 'מקומו של עולם'

טו. ועתה נבין, שצדיק כמשה רבינו שזוכה בכסא הכבוד, והוא בבחינת: 'מקומו של עולם' כמו הקב"ה ממש. והצדיק רבינו הקדוש הוא בבחינת משה רבינו של הדור, גם הוא יש לו את הכח והבחינה של 'מקומו של עולם', כמו משה שאוחז בכסא הכבוד. וזה מה שנתבאר לעיל על הבעטלר בעל החטוטרט, שיש לו בחינת 'סוף המקום', שהוא בבחינת 'מקומו של עולם', שאף שהוא כמו נקודה קטנה כנגד כל העולם, בכל זאת הוא 'מקומו של עולם', כי הוא זוכה לאוחז בשורשי נשמות ישראל, שזה בחינת אוחז בכסא הכבוד. וזו היתה הבחינה של משה רבינו, ושל הצדיקים שמגיעים לשלמות הזאת להיות בחינת 'משה'.

האור הגנוז של משה בא עמו לתיבה

טז. נמצא, שיש בחינת 'למעלה מן המקום', שלגמרי לא תופס מקום כלל שזה ארון הברית בחי' מקום ארון אינו מן המידה, ושל האילן הנ"ל במעשה שאין לו מקום כלל. ויש בחינת 'מקומו של עולם' שזה באמצע, שאדם אחד כולל את כל העולם כולו, זה משה רבינו, בחינת התיבה של משה רבינו. מה הקשר בין התיבה למשה רבינו? כתוב (שמות ב, ב): "וַיִּתְּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב" – פירש"י: "כשנולד משה נתמלא הבית כולו אורה". וכן מובא במדרש (שמות רבה א, כ): "וַיִּבְרָן אֲמָרֵי בְּשַׁעַה שְׁנוּלֵד מֹשֶׁה נִתְמַלֵּא כָּל הַבַּיִת בְּלוֹ אֹרָה, כְּתִיב הָכָא: "וַיִּתְּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא", וְכְתִיב הָתָם (בראשית א, ד): "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב". עכ"ל. למדנו מזה שהאור שהיה על משה רבינו – יה אור הגנוז ששימש בששת ימי בראשית.

וכשמשך נכנס לתיבה הוא נכנס עם האור הגנוז. ולכן כתוב על בתיה (שמות ב, ו): "וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֶהוּ אֶת הַיְלֹד וְהִנֵּה נֶעַר בִּכָּה וַתִּחַמַּל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִלֵּדֵי הָעֶבְרִים זֶה". מסביר 'אור החיים' הקדוש: רז"ל דרשו (סוטה יב): "וַתִּרְאֶהוּ" – שראתה שכינה עמו... וצריך לומר שהיא לא הכירה השכינה, כי מנין ידעה השכינה וכו', אלא שראתה עמו אור גדול, עכ"ל. וזה מרמז על האור הגנוז שנתגלה עם משה שהיה עמו גם בתיבה, ואפילו בתיה זכתה לראות אותו.

לו כלים מזהב. ואז היהודי אומר לו, יש לך בחדר פלוני בארון בתוך קופסה מנורה זהב. והמצרי משתגע ואומר לו: 'תגיד לי, איך אתה יודע איפה זה?' והיהודי אומר לו: 'תשאיל לי קצת כסף, יש לך במגירה בחדר קופה עם 55 מטבעות זהב. וכל זה ידעו ישראל בזמן מכת חושך, שלישראל האיר אור הגנוז, ולכן ידעו מה יש בתוך כל המחבואות של המצריים, מה שיש להם בחפירה בקרקע ובכל מקום. כי באור הגנוז לא צריך שיהיה הדבר גלוי לפני עיניך, אלא אפילו שהוא מכוסה סגור ונסתר, אתה יודע בכח אור הגנוז מה יש שם לפרטי פרטים.

והמצרי הבין עוד דבר: שהיהודי יכול היה לקחת ממנו את כל מה שהוא רוצה בשלושת ימי האפילה בלי לשאול אותו, ועל זה אומר המדרש, שאז המצרים הבינו שישראל הם לא גנבים ולא שקרנים, כי היהודי היה יכול לקחת לו כל מה שהוא רוצה בג' ימי החושך והאפילה שהמצרי אפילו לא יכל לזוז. וזה נתן את החן של ישראל בעיני מצרים, והיו משאילים להם כל מה שביקשו.

'חושך הגנוז'

כזו. כעת נגיד חידוש, שכמו שלישראל שימש במצרים 'אור הגנוז', למצרים שימש 'חושך הגנוז'. 'חושך הגנוז' – זה לא החושך שאנחנו מכירים, שהוא 'העדר אור', שאם אין אור ממילא יש חושך. כלומר, שהחושך הרגיל הוא לא בריאה בפני עצמה. לעומת זאת החושך שהיה במצרים זה לא היה חושך של העדר אור, כי היה אור, גם אור של שמש ביום, וגם האור שהאיר לישראל. אלא זו היתה בריאה של 'חושך גנוז' – דהיינו חושך כזה שהוא גנוז ומחביא את האור בתוכו, ואפילו שהיה אור בחוץ, 'חושך הגנוז' כיסה את האור בתוכו.

מה זה 'בורא חושך'

כת. כתוב בפסוק (ישעיה מה, ז): "יוצר אור ובורא חושך עשה שלום וגו'", וכמו שאומרים כל יום בתפילה. ויש לשאול: למה צריך לברוא חושך, תכבה את האור ותקבל חושך? ועוד, איך כתוב 'יוצר אור ובורא חושך', הרי לפי הקבלה עולם הבריאה גבוה לאין ערוך מעולם היצירה, ואיך כתוב 'יוצר אור' – שהאור בעולם היצירה, וחושך יהיה יותר גבוה בעולם ה'בריאה'?

והתשובה היא אחת לשתי השאלות, שכאן מדובר על 'חושך הגנוז', שהוא דבר שעושה פעולה – שהוא גנוז את האור בתוכו, ולכן צריך לברוא אותו, כי זה החושך אינו החושך הרגיל שהוא רק 'העדר האור' שלזה לא צריך שום בריאה. אלא הוא דבר אקטיבי שפועל וגנוז בתוכו אור. וכמו שביארנו שזה החושך ששימש במצרים.

ביאור ההבדלה בין האור להחושך בששת ימי בראשית

כט. וגם בבריאה ביום הראשון שהקב"ה יצר את האור, הקב"ה גם ברא עמו חושך, דהיינו מיד שנברא 'האור הגנוז' נברא גם 'חושך הגנוז' דהיינו מה שגונו את האור בתוכו ומעלימו. ובתחילה מיד ברגע הבריאה, היו משמשים האור הגנוז והחושך הגנוז בערבוביה, כגון שבחלק מהמקומות היה משמש האור הגנוז, ובחלק היה משמש החושך הגנוז – שגונו את האור בתוכו, ועל זה אמר הקב"ה כלשון רש"י (בפסוק ד'): ראהו כי טוב ואין נאה לו ולחושך שיהיו משתמשים בערבוביה, וקבע לזה תחומו ביום ולזה תחומו בלילה, עכ"ל. ועכשיו מובן היטב מדוע היה צריך הבדלה, ומה עשתה ההבדלה! היה צריך הבדלה כדי שלא ישמשו האור הגנוז והחושך הגנוז בערבוביה,

לבריאה הוא 'אור הגנוז', זהו אור אחר לגמרי, שעליו אומרת הגמרא (תגינה יב.) שזה אור שאדם היה רואה בו מסוף העולם ועד סופו. ולמה נקרא 'אור הגנוז'? מלבד מה שנגנו, הוא גם מרמז על מה שאפשר על ידו לראות דברים שהם גנוזים ומכוסים מאיתנו.

מהו הנר הדלוק על ראש העובר

כב. מובא בגמרא (נדה ל:.) שהעובר מונח בתוך מעי אימו מקופל כפנקס, ונר דלוק לו על ראשו, וצופה בו מסוף העולם ועד סופו, שנאמר (איוב כט, ג): 'בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלה חשך'. היום יש 'אולטרה סאונד', ולא רואים שום נר דלוק מעל העובר, א"כ מה זה הנר הזה? והתשובה: העובר בבטן אימו יש לו מלאך שמלמד אותו את כל תורה, יש צדיקים שקמים כשעוברת אישה מעוברת, כי היא מעוברת בעובר שהוא תלמיד חכם עצום, שהוא לומד את כל התורה כולה עם המלאך, אין לך רב בכל העולם כולו שיודע תורה כמו שיודע העובר במעי אימו.

אור הגנוז זה בחינת 'רוח הקודש' הצפונה בתורה

כג. וכיון שהעובר לומד את התורה בשלמות כזו, הוא צופה באור הגנוז שנגנו בתורה, כמובא בזוהר (בראשית בהשמות סי' ל"ז ח"א דף רסד.) אור שברא הקב"ה בששת ימי בראשית – גנוז בתורה. וכידוע מכמה סיפורים מהבעל שם טוב שהיה מסתכל בספר הזוהר, ואומר כל מה שנעשה בעולם, כי היה רואה את האור הגנוז שנגז בתורה, ורואה בו מסוף העולם ועד סופו. א"כ זהו 'הנר הדלוק מעל ראשו' של העובר שצופה בו מסוף העולם עד סופו, היינו אור הגנוז. מכל זה למדנו ש'אור הגנוז' זה בחינה של רוח הקודש, אדם לא צריך לראות ראייה פיזית מה יש מאחורי הקיר, אלא הוא יודע ברוח קודשו שזה בחינת 'אור הגנוז' מה יש שם.

הניסים שהיו במכת חושך במצרים

כד. איפה עוד שימש אור הגנוז חוץ משבעת ימי בראשית? במצרים. כתוב במכת חושך (שמות י, כב-כג) 'וַיְהִי חֹשֶׁךְ אַפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים... לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אִתּוֹ וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִמִּתְחַתָּיו שְׁלֹשֶׁת יָמִים, וְלָכֵל פָּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹרֶךְ בְּמוֹשֶׁבֹתָם'. במכת חושך היה נס פלאי, אע"פ שהיה בכל העולם כולו אור, במצרים היה חושך, ולא רק זה אלא יהודי היה הולך ברחוב במצרים היה רואה בכל מקום כאילו יש אור, ואילו את המצרי היה סובב חושך, ואפילו חושך מוחשי עד שלא יכול לזוז. כלומר שבמכת חושך במצרים היה ערבוב של אור וחושך ביחד.

האור שהאיר לישראל במכת חושך היה 'אור הגנוז'

כה. ולפני שנבאר מה היה החושך של מצרים, נבאר מה היה האור שהאיר שם לישראל? האור שהיה שם זה היה אור הגנוז. והמקור לזה ממה שכתוב (שמות יב, לו): 'וַה' נָתַן אֶת חַן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיִּשְׁאָלִים (כלי כסף וזהב ושמלות) וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם'. נשאלת השאלה: הרי עד עכשיו המצרים שנאו את ישראל שנאת מות, ומה קרה פתאום שישראל נושאים חן בעיני מצרים, ונתנו להם את כל הכלים הכי יקרים, מה גרם לכל החן הזה?.

מה גרם את החן של ישראל בעיני מצרים

כו. אומר המדרש (שמות רבה יז, ג), שהיהודי בא למצרי ואומר לו: תשאיל לי את מנורת הזהב שלך, והמצרי ישר משקר ואומר שאין

צריך להוציא אותם מכח אל הפועל – להיות נבראים גשמיים, ובשביל זה צריך 'צמצום' שנרמז בשם 'אלהים'.

והנה הצמצום אינו כפשוטו שכאילו נסתלק באמת אור האין סוף מ'חלל הפנוי', כי זה לא יתכן, שהרי כתוב (מלאכי ג, ו): "כִּי אֲנִי ה' לֹא שֹׁנֵי", וְהַקֶּבֶה מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין, וְלִית אֲתֵר פְּנוּי מִנֶּה. ועוד אם יש מקום שלא מתפשט שם 'אור האין סוף ברוך הוא', א"כ הוא כבר לא יכול להיקרא 'אין סוף', שהרי יש לו קצה וסוף במקום הצמצום. ולכן על כרחך שאין שום שינוי ותמורה באור האין סוף ברוך הוא בין קודם הצמצום לבין אחר כך, והצמצום אינו כפשוטו. אלא כפי שביארנו לעיל שה' יתברך 'ברא' את החושך הגנוז, היינו שהצמצום נעשה על ידי בריאה של חושך שגנוז את האור האין סוף בתוכו ומעלימו מן הנבראים, עד שלנבראים נדמה שאין כאן 'אור אין סוף' ולכן הם יכולים להתקיים. ואלה הם דברים עמוקים מאוד, וכתבנו כאן רק בקיצור נמרץ מה שאפשר, ותן לחכם ויחכם עוד.

חושך הגנוז קדם לאור הגנוז

לד. וזהו שאמר הפסוק "וּבֹרָא חֲשֵׁךְ" – כי החושך הוא מעולם הבריאה לעומת ההיולי שהוא עולם האצילות, והוא 'חושך הגנוז', שגנוז את האור האין סוף ברוך הוא במקום של הצמצום. ו'חושך הגנוז' הוא קודם לבריאת האור הגנוז, שנברא אחר כך וכפי שמבואר בפסוק. ומה שכתוב "יוצר אור ובורא חשך", בהקדמת האור לחושך, בגלל שאנחנו משבחים תחילה את בריאת האור שאנחנו נהנים ממנו.

אור הגנוז – עולם היצירה

לה. ואחר כך הקב"ה 'יצר אור' שזה כבר בחינת 'עולם היצירה', ואור הגנוז הוא יצירה רוחנית (ולכן אינה בכלל העשייה). ואז שמשו בתחילה 'חושך הגנוז' הנ"ל ו'אור הגנוז' בעירוביה, ושוב הקב"ה הבדיל אותם, והשליט את האור ביום, ואת החושך בלילה. ושאר כל הבריאה הגשמית, היינו כל הבריאה שאנחנו רואים – היא 'עולם העשייה'.

ג' התיבות וחילוק הציפויים שלהם

לו. ונחזור לג' התיבות שהזכרנו בתחילת דברינו מדברי הרמ"ק, היינו תיבת נח, תיבת משה ותיבת ארון הברית, וכבר הזכרנו שהרמ"ק ציין את ההבדל בין הציפויים שהיה בהם: התיבה של נח היתה מבית ומחוץ בכופר – זפת שחור. והתיבה של משה רבינו מבפנים חמר (טיט) אדום ומבחוץ זפת שחור. ואילו התיבה השלישית – שזה ארון הברית, מבית ומחוץ מצופה זהב טהור.

זפת שחור זה צבע שבולע את כל הצבעים. ולכן צובעים את הקולטים של דודי השמש בשחור? בגלל שהצבע השחור בולע את כל האור. זה קצת מזכיר את בחינת 'חושך הגנוז' שבולע את 'אור הגנוז', ונשים לב שהצבע השחור אפילו שהוא בולע אורות שבכל מיני צבעים אחרים, הוא נשאר שחור, ולכן הוא מרמז על בחינת: 'מעט המחזיק את המרובה' – שהיה לתיבת נח וכו'.

העולם לא ראו להשתמש בזהב – הזהב מעל העולם

לז. ונעבור לתיבה הגבוהה ביותר – ארון הברית שמבית ומחוץ הוא זהב. מובא במדרש (שמות רבה לה, ב) "אמר ריש לקיש: לא היה עולם

וההדלה היתה שביום שימש 'אור הגנוז', ובלילה שימש 'חושך הגנוז' שהיה גנוז את האור בתוכו ומעלימו.

בח ההיולי הוא באצילות

ל. אלא שעדיין לא ענינו מדוע 'חושך הגנוז' גבוה יותר מ'אור הגנוז', כלומר למה נאמר על החושך לשון בריאה, ואילו על האור רק לשון יצירה? וכדי להבין את הדברים נביא קודם את דברי בעל ההילולא של אתמול ר' לוי יצחק מבאריטשוב בדבריו שבפרשת בראשית, וז"ל: מתחלה עלה ב'רצונו הפשוט, והאציל מעצמו ב'ח אחד אשר מכח ה'לוז יתבנה העולם, ויתפשטו כל העולמות וכו'. ואחר כך פשטאציל ב'ח הנ"ל, שוב הוציא מכח הנ"ל לפעל, שיבא הדבר לידי גלוי שיתגלו כל העולמות. ונמצא ב'ח הראשון ש'אציל הוא דבוק וקשור באין סוף, ובספר הרמב"ן (פסוק ב') קורא ל'ב'ח הנ"ל 'היולי', אשר בכח ה'לוז נכלל כל הצורות. ולכך נקרא זה הכח 'אצילות', שהוא מ'לשון אצל ה', דכח הנ"ל הוא קרוב אצלו יתברך. ואחר כך מה שנברא הכח להוציא מכח הראשון אל הפעל – הוא בחינת בריאה, ואחר כך בא לכלל העשייה דהוא תקון גמור של הדבר וכו', עכ"ל.

רמז אותיות הנ"ש שבסביבון

לא. גם רבינו הקדוש (שיחות הר"ן שיחה מ') מזכיר את הענין של ההילולי, ומרמז בזה את האותיות שבסביבון שהן: הנ"ש – ראשי תיבות: היולי, נ'בדלים (מלאכים), ג'לגלים (הכוכבים והמזלות וכו'), ש'פלים (הבריות שכאן בעולם), ע"ש. 'היולי' – זה הכח הראשון שהקב"ה האציל, כי ה' יתברך הוא 'אין סוף ברוך הוא' וכדי לברוא נבראים, עשה הקב"ה מתוך באמצע בין הרוחני לבין הגשמי – וזה הכוח 'היולי' שכל הבריאה כולה נמצאת בה בכח. ואחר כך הוציא משם מהכח אל הפועל.

'בראשית מאמר סתום' – הכל סתום ב'היולי' – עולם האצילות

לב. רש"י כותב בפרשת בראשית בשלוש מקומות שכל הבריאה כולה נבראה ביום ראשון, ואחר כך בכל יום ויום יצאה הבריאה מהכוח אל הפועל. והביאור בזה, כי ביום ראשון נבראה כל העולם בכת, במאמר הראשון 'בראשית' – מאמר סתום, כי 'בראשית נמי מאמר' (ראש השנה לב), אבל הוא סתום ונעלם, כי כל הנבראים היו סתומים תוך 'היולי' הנ"ל, ואחר כך יצאו משם מכח אל הפועל'.

והבאנו מר' לוי יצחק ש'היולי' זה אצילות. ויש לבאר: 'אצילות' יש בו שני פירושים. א. 'אצילות' – מ'לשון להאציל חוץ ממך, (כמו להאציל סמכות לאדם אחר). ב. אצילות – מ'לשון אצלו'. בתיקוני זוהר (בהקדמה דף ג:) כתוב על עולם האצילות: "עשר ספירות ד'אצילות מ'לפא בהון, איהו ו'ג'רמיה חד בהון, (עשר ספירות של האצילות, המ'לף בהם, הוא ו'עצמו א'חד בהם). כלומר באצילות עדיין לא נברא שום דבר חיצוני, אלא הכל עדיין אצלו, אצל השם יתברך. ולכן, הבריאה הראשונה – 'כח ההיולי' זה עדיין בעולם האצילות. וזה תיבת "בראשית" – 'מאמר סתום' שכל הנבראים הם עדיין בכח בעולם האצילות.

עולם הבריאה – בורא חושך שהוא הצמצום

לג. ומיד אחר כך "ברא אלהים" – וביארנו למה נזכר כאן שם 'אלהים' לרמז על הצמצום, כלומר מיד אחרי האצלת עולם האצילות שזה 'כח ההיולי' שכולל את כל הנבראים בתוכו ב'כח'.

"היא לא גשמה ביום זעם", "יום זעם" – זה המבול, וכיון שלא ירד מבול בארץ ישראל הרי שהארץ לא נטהרה.

בארץ ישראל לא ירד מבול

מא. רק שענין זה בעצמו קשה, כי זה שלא ירד מבול בארץ ישראל לכאורה זה בא לשבח את ארץ ישראל, ולא להיפך לומר שהיא נשארה ארץ טמאה מכל העולם, בגלל שלא ירד בה מבול שמטהר אותה. דהנה במדרש (בראשית רבה לג, 1) בענין העלה זית שהביאה היונה, הוא שואל: מהיכן הביאה אותו? רבי אבא בר כהנא אמר: 'משבשושין שבארץ ישראל'. רבי לוי אמר: מהר המשחה הביאתו, שלא ירד בארץ ישראל מבול, והוא שהקב"ה אומר ליחזקאל (יחזקאל כב, כד): "ארץ לא מטהרה היא לא גשמה ביום זעם", ע"כ.

ויש לתרץ על פי הגמרא (ובחס קיג) ששם יש מחלוקת בין רבי יוחנן לריש לקיש, האם יש טומאה בארץ ישראל או לא. רבי יוחנן אומר: אין טומאה בארץ ישראל, כי לא היה בה מבול ואין עפרה מלא מתים, והיא לא מוחזקת בטומאה. ורבי יוחנן מביא את הפסוק 'ארץ לא מטהרה היא לא גשמה ביום זעם' ודורש אותו בצורת שאלה: ארץ ישראל וכי את לא טהורה, וכי ירד עלייך גשם ביום זעם? כלומר, אדרבה בגלל שלא ירד בך מבול לכן את טהורה. ולפי מיושב שכל העולם היה צריך מקוה טהרה, ולכן טיהרו אותו במבול, אבל ארץ ישראל לא היה בה את הטומאה הזאת, ולכן היא לא היתה צריכה מקוה לטהרה. וגם היום ארץ ישראל טהורה מכיון שלא ירד בה מבול.

קדושה-טומאה-טהרה

מב. עוד נראה לתרץ ע"פ דברי רבינו הקדוש בליקוטי מוהר"ן (תורה נ"א) ששם רבינו מסביר שיש בחינה של 'קדושה', ויש בחינה של 'טהרה'. ואומר רבינו, שטהרה היא פחות במעלה, כי מתי צריך טהרה, רק מתי שיש כבר טומאה, כשאדם טמא הוא צריך לטהרה, כי אם לא היה מושג של טומאה, לא היה צריך טהרה. טומאה זו דרגה הכי תחתונה, הקדושה היא המדרגה הכי גבוהה, והמדרגה הממוצעת בין הקדושה לבין הטומאה זו הטהרה.

ולפי זה אומר רבי נחמן מטשעהדין בספרו 'זמרת הארץ' שארץ ישראל לא צריכה טהרה, כי עליה כתוב (שמות טו, ג): "נְחִיתָ בְּחֶסֶדְךָ עִם זֶה גְּאֻלְתָּ נְהַלְתָּ בְּעֶזְרְךָ אֶל נֹדֵד קְדֻשָּׁךְ", ארץ ישראל היא ארץ קדושה, ולכן נאמר בה "ארץ לא מטהרה" – לשבח, שאינה צריכה טהרה, כי גבוהה יותר היא במדרגה של קדושה. וכמו שכתוב במשנה (כלים א, 1) "עֶשְׂרֵי קְדוּשֹׁתַי הֵן: אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֶׁת מְכַל הָאֲרָצוֹת. וְיִמָּה הִיא קְדוּשָׁתָהּ? וכו'". ומבואר שם שבארץ ישראל יש עשרה מדרגות של קדושה, וזה יותר מבחינת טהרה כנ"ל. ובזכות קדושת ארץ ישראל שאנחנו גרים בה, ה' יתברך יעשה לנו נסים ונפלאות, ויציל אותנו מכל אויבנו ומבקשי רעתנו, ויפילם וישמידם במכה ניצחת, אמן כן יהי רצון.

שבת שלום – עריכה: ליאור גבע

ראוי להשתמש בזה, ולמה נכרא בשביל בית המקדש, שנאמר: "וזהב הארץ ההיא טוב", ע"כ. הזהב באמת הוא למעלה מהמקום של העולם, והוא בכלל לא היה ראוי להיות במקום של העולם, ולמה הוא נכרא? רק בשביל בית המקדש, בשביל ארון הברית, וכלי המקדש. ולכן הארון היה מצופה זהב מבית ומבחוץ, כדי להעלים את מקומו ולעשות את מקום הארון שאינו מן המידה, כי מהות הזהב לא ראוייה למקום של העולם, וגם כשהוא בא לעולם הוא בא לבית המקדש שעיקרו הוא הארון הברית, ולכן כשהוא מצפה את הארון מבית ומבחוץ – הוא מעלים אותו לגמרי.

תיבת משה – ממוצע מחבר לזהב ולזפת

לח. ובאמצע זו התיבה של משה רבינו, שמבפנים היתה מצופה חמר, הרמ"ק כותב שזה צבע אדום. אדום זה צבע גם של הזהב כמו שמוזכר במשנה (יומא דף מג): שהיום (ביום כיפור) זהבה אדום. יוצא שהחמר האדום מבפנים בתיבת משה מרמז על הזהב, ומבחוץ היה זפת שחור. הסברנו שמשם רבינו יש לו את הבחינה של 'סוף המקום', כלומר שהוא מעל בחינת 'מעט המחזיק את המרובה', כי הוא סוף המקום ממש, כי הוא מקומו של כל העולם – בכח אחיזתו בכסא הכבוד שהוא בחינת 'עולם הבריאה'. ולכן יש לו כח לעלות מבחינת 'מעט מחזיק את המרובה' ללמעלה מהמקום – דהיינו ל'מקום ארון אינו מהמידה'. ולכן בתיבה שלו היו שני הצבעים, אדום מצד אחד – שהוא הזהב שהוא בחינת 'מעל המקום לגמרי', ומצד שני זפת – שהוא מרמז על בחינת 'מעט מחזיק את המרובה'. לרמוז את הנ"ל בדברי רבינו במעשה, שהצדיק שהוא בחינת משה יש לו את הכח לעלות את בחינת 'מועט המחזיק את המרובה' אל בחינת 'מעל המקום לגמרי'.

למה היה צריך מבול, ולא כילם ברגע אחד

לט. נגיד עוד ענין מבעל התניא בתורה אור בפרשתנו על הפסוק בהפטרה שנקרא בשבת (ישעיה נד, ט) "כִּי מִי נָח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְדִּי מִי נָח עוֹד עַל הָאָרֶץ" – שנמצא שכל המבול נקרא על שם נח. וקשה: למה המבול נקרא על שם נח? ועוד שואל בעל התניא, מדוע הוצרך כביכול הקב"ה למבול שהיה במשך שנה שלמה, אם הקב"ה רוצה לשחת את העולם, הוא עושה זאת ברגע, כמו שכתוב אצל קרח ועדתו (במדבר י, 2): "הֲרַמְזוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלָה אֹתָם בְּרֶגַע".

המבול היה בחינת מקוה לעולם

מ. ומתרץ שענין המבול היה לעשות מקוה לעולם. כתוב: "וְתִשְׁחַת הָאָרֶץ לְפָנַי הָאֱלֹהִים וְתִמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס". פירש"י: "לשון ערוה ועבודת אלילים" (סנהדרין נג). "כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דְּרָכָו וְגו'" פירש"י: "אפילו בהמה חיה ועוף נזקקין לשאינן מינן". הרי שכל העולם נטמא, והיה צריך לעשות טהרת מקוה לכל העולם, ולכן הקב"ה הוריד מבול שהוא בבחינת 'מקוה', בחינת (יחזקאל לו, כה): וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם".

יש עוד רמזים להוכיח כדבריו: המבול היה במשך 40 יום ו-40 לילה, רמז ל-40 סאה של מקוה. עוד שכתוב (יחזקאל כב, כד): "בֵּן אָדָם אָמַר לָהּ (לארץ ישראל) אַתְּ אָרֶץ לֹא מְטַהֶרֶה הִיא לֹא גִשְׁמָה בְּיוֹם זָעָם". הקב"ה אומר לארץ ישראל שהיא "ארץ לא מטהרה" – ולמה? כי